

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums par grozīto priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas *Eurodac* izveidi, lai efektīvi piemērotu Regulu (EK) Nr. (.../...), (ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm), un par priekšlikumu Padomes Lēmumam par dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu un Eiropola pieprasījumiem, lai veiktu salīdzināšanu ar *Eurodac* datiem tiesībaizsardzības nolūkos

(2010/C 92/01)

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un it īpaši tā 286. pantu,

ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un it īpaši tās 8. pantu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti ⁽¹⁾,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 45/2001 (2000. gada 18. decembris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās un par šādu datu brīvu apriti ⁽²⁾, it īpaši tās 41. pantu,

ņemot vērā lūgumu nākt klajā ar atzinumu saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 45/2001 28. panta 2. punktu, kas no Eiropas Komisijas saņemts 2009. gada 15. septembrī,

IR PIEŅĒMIS ŠO ATZINUMU.

I. IEVADS

1. Komisija 2009. gada 10. septembrī pieņēma divus priekšlikumus, proti, grozīto priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas

sistēmas *Eurodac* izveidi, lai efektīvi piemērotu Regulu (EK) Nr. (.../...), (ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm) ⁽³⁾, un par priekšlikumu Padomes Lēmumam par dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu un Eiropola pieprasījumiem, lai veiktu salīdzināšanu ar *Eurodac* datiem tiesībaizsardzības nolūkos ⁽⁴⁾. Saskaņā ar 28. panta 2. punktu Regulā (EK) Nr. 45/2001 Komisija minētos priekšlikumus nosūtīja konsultācijai ar EDAU, un EDAU tos saņēma 2009. gada 15. septembrī (turpmāk tekstā – “priekšlikumi” vai “ieteiktā regula” un “ieteiktais lēmums”). EDAU saņēma arī ietekmes novērtējumu.

2. EDAU pauž gandarījumu par to, ka viņam lūdz atzinumu, un iesaka uz šo atzinumu atsaukties priekšlikuma apsvērumos, kā tas līdzīgi darīts vairākos citos tiesību aktos, par kuriem saskaņā ar Regulu (EK) 45/2001 ir lūgts EDAU atzinums.

3. EDAU ir īpaša interese par šiem priekšlikumiem, arī ņemot vērā uzraudzības pilnvaras, ko viņš īsteno saistībā ar *Eurodac* datubāzes centrālo vienību, un saistībā ar *Eurodac* sistēmas koordinētu pārraudzību, kas viņam jānodrošina kopā ar valstu datu aizsardzības iestādēm.

⁽¹⁾ OV L 281, 23.11.1995., 31. lpp.

⁽²⁾ OV L 8, 12.1.2001., 1. lpp.

⁽³⁾ COM(2009) 342 galīgā redakcija.

⁽⁴⁾ COM(2009) 344 galīgā redakcija.

4. Jautājumam par to, vai tiesībsardzības iestādēm piešķirt piekļuvi liela mēroga IT sistēmām, EDAU ir pievērsies jau agrāk saistībā ar tiesībsardzības iestāžu un Eiropas piekļuvi Vīzu informācijas sistēmai⁽⁵⁾. Priekšlikumu tematika ir arī cieši saistīta ar *Eurodac* un Dublīnas regulu vispārēju pārstrādi, par kurām EDAU nāca klajā ar diviem atziniem 2009. gada 18. februārī⁽⁶⁾.

II. PRIEKŠLIKUMU SATURS UN PAMATINFORMĀCIJA SAISTĪBĀ AR TIEM

5. Priekšlikumi ir pamats dalībvalstu izraudzīto iestāžu un Eiropas tiesībām pieprasīt daktiloskopisko datu vai latentu nospiedumu salīdzināšanu ar *Eurodac* datiem. Sekmīgas salīdzināšanas rezultātā tiek gūta pozitīva atbilde no *Eurodac*, kurai būs pievienota visa informācija, kas *Eurodac* ir pieejama par attiecīgajiem pirkstu nospiedumiem. Priekšlikumos nav ietverti noteikumi par papildu informācijas pieprasījumiem pēc tam, kad ir gūts pozitīvs iznākums, taču šādi noteikumi ir ietverti esošajos tiesību aktos par tiesībsardzības informācijas apmaiņu. Minēto priekšlikumu darbības joma ir cīņa pret terora aktiem un citiem smagiem noziedzīgiem nodarījumiem, piemēram, cilvēku un narkotiku tirdzniecību⁽⁷⁾.

6. Ierosinātā lēmuma 7. pantā izklāstīti nosacījumi, lai izraudzītās iestādes varētu piekļūt *Eurodac*. Piekļuve ir atļauta tikai tad, ja salīdzināšana valstu pirkstu nospiedumu datubāzēs un citu dalībvalstu automatizētās pirkstu nospiedumu datubāzēs saskaņā ar Padomes Lēmumu 2008/615/TI par pārrobežu sadarbības pastiprināšanu, jo īpaši apkarojot terorismu un pārrobežu noziedzību⁽⁸⁾, dod negatīvus rezultātus un ja salīdzināšana ir vajadzīga terora aktu vai citu smagu noziegumu apkarošanai, ja šāda salīdzināšana ir vajadzīga konkrētā gadījumā un ja ir pamatots iemesls uzskatīt, ka salīdzināšana sniegs būtisku palīdzību minēto noziegumu apkarošanā. EDAU vērs uzmanību uz apstākli, ka 7. pantā nav izvirzīta prasība, ka datu subjektam, uz kura pirkstu nospiedumiem attiecas pieprasījums, jābūt aizdomās turamajam par kādu no minētajiem noziegumiem.

⁽⁵⁾ 2006. gada 20. janvāra atzinums par priekšlikumu Padomes Lēmumam par to, kā par iekšējo drošību atbildīgām dalībvalstu iestādēm un Eiropas informācijas nolūkos piekļūt Vīzu informācijas sistēmai (VIS), lai novērstu, atklātu un izmeklētu terora aktus un citus smagus noziedzīgus nodarījumus (COM(2005) 600 galīgā redakcija), OV C 97, 25.4.2006., 6. lpp.

⁽⁶⁾ 2009. gada 18. februāra atzinums par priekšlikumu Regulai par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas *Eurodac* izveidi, lai efektīvi piemērotu Regulu (EK) Nr. (.../...) (ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu, kura dalībvalsts ir atbildīga par kādā dalībvalstī iesniegta trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskas aizsardzības pieteikuma izskatīšanu) (COM(2008) 825) un 2009. gada 18. februāra atzinums par priekšlikumu Regulai, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu, kura dalībvalsts ir atbildīga par kādā dalībvalstī iesniegta trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskas aizsardzības pieteikuma izskatīšanu (COM(2008) 820 galīgā redakcija).

⁽⁷⁾ It īpaši skatīt ierosinātā lēmuma 1. pantu.

⁽⁸⁾ OV L 210, 6.8.2008, 1. lpp., turpmāk – Prīmes lēmums.

7. Jāatgādina, ka *Eurodac* sistēmas izveides mērķis bija atvieglināt piemērot Dublīnas regulu, kas dod iespēju noteikt, kura dalībvalsts ir atbildīga par patvēruma lūgumu izskatīšanu, salīdzinot patvēruma meklētāju un nelegālo imigrantu pirkstu nospiedumus. *Eurodac* sistēma dod iespēju dalībvalstīm identificēt patvēruma pieteikumu iesniedzējus un personas, kas aizturētas, nelikumīgi šķērsojot Kopienas ārējās robežas. Salīdzinot pirkstu nospiedumus, dalībvalsts var noteikt, vai patvēruma pieteikuma iesniedzējs vai ārvalstu valstspiederīgais, kas atrasts, nelegāli uzturamies kādā dalībvalstī, ir agrāk lūdzis uzturēšanās atļauju citā dalībvalstī, vai arī patvēruma pieteikuma iesniedzējs ieradies Savienības teritorijā nelikumīgi. Pieņemot regulu, ar ko izveido *Eurodac*, netika apsvērta iespēja piešķirt policijai piekļuvi *Eurodac*, pirkstu nospiedumus vāca ļoti konkrētam mērķim, kas paredzēts *Eurodac* regulas 1. panta 1. punktā.

8. Ar ierosinātās regulas 1. panta 2. punktu tagad paplašina *Eurodac* sistēmas mērķi, pievienojot uzdevumu novērst, atklāt un izmeklēt terora aktus un citus smagus noziegumus saskaņā ar nosacījumiem, kas izklāstīti priekšlikumos. Šī mērķa maiņa ir izskaidrota lēmuma priekšlikuma 6. apsvērumā, kur noteikts, ka "tā kā *Eurodac* ir izveidota, lai atvieglinātu Dublīnas regulas piemērošanu, piekļuve *Eurodac* teroristisku un citu smagu noziedzīgu nodarījumu novēršanas, atklāšanas un izmeklēšanas nolūkā ievieš izmaiņas attiecībā uz *Eurodac* sākotnējo mērķi, un šādas izmaiņas ietekmē to personu tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, kuru personas dati tiek apstrādāti *Eurodac*."

9. Tiesībsardzības iestāžu piekļuve *Eurodac* ir pasludināta jau agrāk, dažus gadus pēc *Eurodac* regulas pieņemšanas. Tā pieminēta tādos dokumentos kā Hāgas programmā, Jauktās komitejas secinājumos TI padomē 2007. gada 12.–13. jūnijā un Komisijas 2005. gada 24. novembra paziņojumā Padomei un Eiropas Parlamentam par Eiropas tieslietu un iekšlietu datu bāzu uzlabotu efektivitāti, paplašinātu sadarbību un sinerģiju⁽⁹⁾: "Terorisma un noziedzības apkarošanas mērķa aspektā Padome tagad atzīst par trūkumu to, ka iekšējās drošības iestādēm nav piekļuves VIS datiem. To pašu varētu attiecināt uz visiem SIS II imigrācijas un *Eurodac* datiem."

10. Kā atzīts gan ietekmes novērtējumā, gan paskaidrojuma rakstā, priekšlikumi padarīt *Eurodac* pieejamu tiesībsardzības iestādēm izraisījuši ievērojamu kritiku no vairākām ieinteresētajām pusēm.

⁽⁹⁾ COM(2005) 597 galīgā redakcija, 4.6. punkts.

III. ATZINUMA GALVENAIS UZSVARS

11. Šajā atzinumā EDAU analizēs priekšlikumu likumīgumu. Šī analīze ļaus izdarīt secinājumu, ka EDAU ir nopietnas šaubas par to, vai minētie priekšlikumi ir likumīgi, un par to, vai, balstoties uz minētajiem priekšlikumiem, būtu jāpieņem tiesību akti.
12. Analīze tiks veikta, balstoties uz turpmāk norādītajiem soļiem:
- a) Izejas punkts. Kā panākt pareizu līdzsvaru starp nepieciešamību nodrošināt sabiedrības drošību un tiesībām uz datu aizsardzību.
  - b) Priekšlikumi kā divu vispārīgāku tendenču turpinājums:
    - i) tiesībaizsardzības iestādēm kļūst aizvien vieglāk izmantot tādu indivīdu personas datus, kuri nav tieši saistīti ar kādu konkrētu noziegumu, turklāt minētie dati tika vākti citā nolūkā;
    - ii) jauni tiesību akti tika ierosināti kā papildinājums esošiem tiesību aktiem, kuri vēl nav pilnībā īstenoti. Tas izraisa jautājumus par šādu jaunu tiesību aktu nepieciešamību.
  - c) Aplūkojamā gadījuma konkrētie apstākļi. Šajā jomā tiesībaizsardzības iestādēm jau tagad ir pieejama plaša informācija.
  - d) Priekšlikums skars galvenokārt īpaši neaizsargātu sabiedrības grupu, proti, patvēruma pieteikumu iesniedzējus, līdz ar to pastāv iespēja, ka minētajai grupai uzspiestā kauna zīme tiks vēl vairāk nostiprināta.
  - e) Priekšlikumu iesniegšanas laiks. Priekšlikumi ir iesniegti, nesagaidot divas būtiskas pārmaiņas, kas varētu būtiski ietekmēt priekšlikumus, proti, Stokholmas programmu un (iespējamo) Lisabonas Līguma stāšanos spēkā. Turklāt priekšlikums ir iesniegts, neņemot vērā vispārējo Eurodac un Dublinas regulu pārstrādi, ko vēl joprojām apspriež Padomē Eiropas Parlamentā.
  - f) Atbilstība 8. pantam Eiropas Cilvēktiesību konvencijā.
13. Atzinumā netiks detalizēti analizētas priekšlikumu materiālās tiesību normas. Kopumā priekšlikumi sagatavoti labā leģislatīvā kvalitātē. Tie ir labi izstrādāti, un tajos paredzēti stingri nosacījumi, kas jāievēro, lai dalībvalstu izraudzītās iestādes un Eiropols varētu pieprasīt pirkstu nospiedumu salīdzināšanu ar Eurodac centrālajā datubāzē iekļautā-

jiem pirkstu nospiedumiem. Tomēr 49–50. punktā daži komentāri tiks izteikti arī par priekšlikumu būtību.

IV. IZEJAS PUNKTS

14. EDAU vēlas uzsvērt, ka labāka informācijas apmaiņa ir būtisks Eiropas Savienības politikas mērķis. Šāds uzsvars uz informācijas apmaiņu ir vēl jo vairāk loģisks, ņemot vērā to, ka nepastāv Eiropas mēroga policijas spēki un Eiropas krimināltiesību sistēma un Eiropas robežu kontrole nav pilnībā saskaņota. Tādēļ ar informāciju saistīti pasākumi ir nozīmīgs Eiropas Savienības ieguldījums, kas sniedz dalībvalstu iestādēm iespēju efektīvi apkarot pārrobežu noziedzību un praktiski aizsargāt ārējās robežas. Tomēr šiem pasākumiem būtu jāveicina ne vien pilsoņu drošība, bet arī jāstiprina viņu pamatbrīvības.
15. Citiem vārdiem sakot, valdībām ir vajadzīgi atbilstīgi instrumenti, lai garantētu pilsoņu drošību, tomēr mūsu Eiropas sabiedrībā tām ir pilnībā jāievēro pilsoņu pamattiesības. ES likumdevēju uzdevums ir nodrošināt šo līdzsvaru. Nepieciešamība pēc šāda līdzsvara ir nepārprotami uzsvērtā Komisijas 2009. gada 10. jūnija paziņojumā "Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa pilsoņu interesēs"⁽¹⁰⁾. Tam ir liela nozīme arī sarunās par jaunu daudzgadu programmu brīvības, drošības un tiesiskuma jomā ("Stokholmas programmu").
16. Šajā sakarībā būtu vēlams uzsvērt, ka datu aizsardzības likums nekādā ziņā neskar valdību likumīgās intereses aizsargāt sabiedrības drošību. Ja dati ir vajadzīgi konkrētam un likumīgam mērķim, tos var izmantot, vajadzības gadījumā īstenojot papildu pasākumus, lai nodrošinātu pienācīgu aizsardzību. Ir ļoti svarīgi arī tas, lai informāciju iegūtu, ar to dalītos un apstrādātu tikai, pamatojoties uz konkrētām drošības vajadzībām un ņemot vērā datu aizsardzības principus.
17. Cīņu pret terora aktiem un citiem smagiem noziegumiem⁽¹¹⁾ katrā ziņā var uzskatīt par likumīgu pamatu, lai ļautu apstrādāt personas datus, ievērojot pamattiesības uz privātumu un datu aizsardzību. Tomēr, lai iejaukšanās būtu likumīga, tās nepieciešamība jāpamato ar skaidriem un nenoliedzamiem elementiem un jāpierāda apstrādes samērīgums. Tas ir vēl jo vairāk nepieciešams gadījumos, kad notiek plaša iejaukšanās tādu fizisku personu tiesībās, kas pieder neizsargātai grupai, kam, kā paredzēts priekšlikumos, vajadzīga aizsardzība.

⁽¹⁰⁾ COM(2009) 262 galīgā redakcija. Skatīt arī EDAU 2009. gada 10. jūlija atzinumu par minēto paziņojumu, 22. punktu.

⁽¹¹⁾ Iemesli, kuru dēļ daktiloskopisko datu salīdzināšana ir atļauta saskaņā ar ierosinātā lēmuma 1. pantu.

V. VISPĀRĪGĀKU TENDENČU TURPINĀJUMS

Tendence piešķirt tiesībaizsardzības iestādēm plašu piekļuvi datiem

18. Jāuzsver, ka priekšlikumi ne vien atbilst vispārīgajai tendencei piešķirt tiesībaizsardzības iestādēm piekļuvi liela mēroga informācijas un identifikācijas sistēmām, bet ir arī nākamais solis virzībā uz to, lai tiesībaizsardzības iestādēm piešķirtu piekļuvi datiem par fiziskām personām, kuras principā netur aizdomās par kāda nozieguma pastrādāšanu. Turklāt tas attiecas uz datiem, kas savākti ar noziedzības apkarošanu nesaistītu iemeslu dēļ. Var minēt šādus nesenus piemērus.

— Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/24/EK (2006. gada 15. marts) par tādu datu saglabāšanu, kurus iegūst vai apstrādā saistībā ar publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniegšanu vai publiski pieejamu komunikāciju tīklu nodrošināšanu, un par grozījumiem Direktīvā 2002/58/EK ⁽¹²⁾,

— Padomes Lēmums 2008/633/TI (2008. gada 23. jūnijs) par izraudzīto dalībvalstu iestāžu un Eiropola piekļuvi Vīzu informācijas sistēmai (VIS) konsultāciju nolūkos, lai novērstu, atklātu un izmeklētu teroristu nodarījumus un citus smagus noziedzīgus nodarījumus ⁽¹³⁾,

— Priekšlikums Padomes Pamatlēmumam par personas datu reģistra (PDR) izmantošanu tiesībaizsardzības mērķiem ⁽¹⁴⁾.

19. Savos atzinumos saistībā ar minētajām ierosmēm EDAU puda kritisku attieksmi pret to, ka tiesībaizsardzības iestādēm piešķir piekļuvi tādu fizisku personu datiem, ko netur aizdomās par jebkādiem noziegumiem, turklāt ja dati savākti citam mērķim. EDAU uzsvēra, ka jāsniedz pienācīgs pamatojums un jāiztur nepieciešamības un samērīguma pārbaudes. Savā atzinumā par personas datu reģistru viņš pat brīdināja par virzību uz sabiedrību, kas tiek pilnībā kontrolēta.

20. Šī pieeja bija konkrēti izklāstīta EDAU atzinumā par Komisijas 2009. gada 10. jūnija paziņojumu "Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa pilsoņu interesēs" ⁽¹⁵⁾. Atzinumā pausts

lūgums Stokholmas programmā īpaši pievērsties tendencei izmantot informāciju, kas savākta citiem mērķiem. Vajadzīgi stingri noteikumi, piemēram, noteikums, ar ko nosaka, ka datu pieprasījumiem būtu jābūt samērīgiem, precīzi virzītiem un tie būtu jābalsta uz aizdomām par konkrētām personām.

Vispārēju debašu nepieciešamība par tiesībaizsardzības iestāžu piekļuvi

21. Šo atzinumu ir jāuzlūko saistībā ar plašākām debatēm par ES informācijas apmaiņu nākotnē un saistībā ar pieaugošu tendenci piešķirt tiesībaizsardzības iestādēm piekļuvi liela apjoma datubāzēm. EDAU izmanto šo iespēju, lai uzsvērtu, ka katrā atsevišķā gadījumā jāizvērtē katrs šāda veida priekšlikums un ka vajadzīgs saskaņots, visaptverošs un nākotnē vērstas skatījums šajā lietā, vēlams – saistībā ar Stokholmas programmu.

22. Mūsdienās vairāk nekā jebkad agrāk ir nepārprotama nepieciešamība pamatīgi izanalizēt, kā būtu jāizskatās ES informācijas apmaiņai un liela mēroga IT sistēmām. Šādā analizē būtu pienācīgi jāņem vērā, kādā mērā tiks skarta privātā dzīve, kā arī lietderība tiesībaizsardzībai, turklāt tas būtu jādara ne tikai jaunu tiesību aktu ierosināšanas un apspriešanas posmā, bet arī pēc tam, kad tiesību akts jau ir ieviests, proti – veicot periodisku pārskatīšanu. Šis jautājums prasa arī īpaši pielāgotus drošības līdzekļus un lielāku uzsvāri uz mērķa ierobežojuma principu. Šajā redzējumā būtu jāiekļauj analīze par (iespējamu) Lisabonas Līguma stāšanās spēkā un tās ietekmi uz sistēmām, kas balstās uz pirmā un trešā pīlāra juridisko pamatu.

Esošo tiesību aktu izvērtējums

23. Pašreiz aplūkojamos priekšlikumus pieņēma papildus esošajiem tiesību aktiem, ko izmanto, lai piekļūtu pirkstu nospiedumiem un kas vēl nav pilnībā īstenoti. Šajā sakarībā EDAU īpaši norāda uz Prīmes lēmumu ⁽¹⁶⁾, kuru dalībvalstīm jāīsteno līdz 2011. gada jūnijam. Saskaņā ar šo lēmumu dalībvalstis cita citai piešķir automātisku piekļuvi, cita starpā valstu automātiskajām pirkstu nospiedumu identifikācijas sistēmām (*Automated Fingerprint Identification Systems – AFIS*), balstoties uz rezultatīvo/nerezultatīvo meklējumu principu. Ja meklējums atbilstoši Prīmes lēmumam ir devis pozitīvu iznākumu, papildu informāciju, tostarp personas datus, saskaņā ar savas valsts tiesību aktiem, tostarp izmantojot savstarpējo juridisko palīdzību, var pieprasīt tai dalībvalstij, kura savā AFIS pirkstu nospiedumus ir reģistrējusi.

⁽¹²⁾ OV L 105, 13.4.2006., 54. lpp. EDAU 2005. gada 26. septembra atzinums, OV C 298, 29.11.2005., 1. lpp.

⁽¹³⁾ OV L 218, 13.8.2008., 129. lpp.

⁽¹⁴⁾ Padome vēl nav pieņēmusi; pēdējais pieejamais teksts Padomes reģistrā no 2009. gada 29. jūnija, 5618/2/09. EDAU 2007. gada 20. decembra atzinums, OV C 110, 1.5.2008., 1. lpp.

⁽¹⁵⁾ Skatīt 8. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁶⁾ Skatīt arī 6. punktu un 6. zemsvītras piezīmi.

24. Vēl viens tiesību akts, ko varētu izmantot šajā sakarībā, ir Pamatlēmums 2006/960/TI par Eiropas Savienības dalībvalstu tiesībsardzības iestāžu informācijas un izlūkdatu apmaiņas vienkāršošanu⁽¹⁷⁾. Ar šo tiesību aktu tiek vienkāršota apmaiņa ar informāciju (par pirkstu nospiedumiem, kā arī citu papildu informāciju), kas ir dalībvalstu tiesībsardzības iestāžu rīcībā vai ir tām pieejama. Šis tiesību akts ir spēkā kopš 2008. gada 18. decembra.
25. Vienīgais ilgāk pastāvošais tiesību akts, kas ir dalībvalstu rīcībā, ir tradicionālā savstarpējā juridiskā palīdzība, kad dalībvalstu tiesībsardzības iestādes saskaņā ar Konvenciju par savstarpēju palīdzību krimināllietās var prasīt piekļuvi ne tikai pirkstu nospiedumiem saistībā ar kriminālām darbībām, bet arī citiem pirkstu nospiedumiem, tostarp patvēruma meklētāju pirkstu nospiedumiem.
26. EDAU uzskata, ka saistībā ar izvērtējumu par nepieciešamību piekļūt Eurodac ir būtiski vispirms īstenot jaunus ES tiesību aktus, kas dod iespēju dalībvalstij piekļūt pirkstu nospiedumiem un citiem tiesībsardzības datiem, kas ir citas dalībvalsts rīcībā, un izvērtēt šo tiesību aktu piemērošanu.
27. Samērības principa piemērošana nozīmē ne vien to, ka ierosinātais pasākums ir iedarbīgs, bet arī to, ka priekšlikuma mērķi nevar sasniegt, izmantojot esošos tiesību aktus. Šos līdzekļus ir rūpīgi jāizvērtē, pirms tiek īstenoti papildu/jauni pasākumi saistībā ar personas informācijas apstrādi. Cik zināms EDAU, šāds visaptverošs izvērtējums nav noticis.
30. Ierosinātā lēmuma paskaidrojuma rakstā apgalvots, ka pastāv informācijas un pārbaudes strukturālas nepilnības, jo šobrīd nav vienotas sistēmas, kas būtu pieejama tiesībsardzības iestādēm un kas ļautu noteikt, kurai dalībvalstij ir informācija par patvēruma meklētāju.
31. Tā tas varētu būt, taču tas nesniedz atbildi uz jautājumu, kādēļ minētā informācija ir vajadzīga par patvēruma meklētājiem, kuri, kā minēts, ir neaizsargāta grupa un principā netiek turēti aizdomās, turklāt arī par citām sabiedrības grupām līdzīga pirkstu nospiedumu informācija nav pieejama. Tam var būt pamatoti iemesli, bet Komisija tos nav izklāstījusi.
32. EDAU vērs uzmanību arī uz turpmākiem priekšlikumu pamatojumiem. Ierosinātā lēmuma paskaidrojuma rakstā minēts, ka gadījumā, ja meklēšana atbilstoši Prīmes lēmumam ir devusi pozitīvu iznākumu, papildu informāciju, tostarp personas datus, saskaņā ar savas valsts tiesību aktiem, tostarp izmantojot savstarpējo juridisko palīdzību, var pieprasīt tai dalībvalstij, kura savā AFIS pirkstu nospiedumus ir reģistrējusi. Šķiet, ka Komisija, nākot klajā ar šo apgalvojumu, kā vienu no argumentiem, lai attaisnotu priekšlikumu, izmanto faktu, ka "lai arī šī procedūra var izrādīties efektīva dalībvalstīm, kuras patvēruma meklētāju pirkstu nospiedumus uzglabā kopā ar citiem pirkstu nospiedumiem, ko tiesībsardzības iestādes apkopo valsts AFIS, tā būs neefektīva dalībvalstīm, kuras savā AFIS neuzglabā patvēruma meklētāju pirkstu nospiedumus, ja vien tie nav saistīti ar noziedzību." Šis arguments ir minēts arī ietekmes novērtējumā, kas pievienots priekšlikumiem.

VI. KONKRĒTIE APSTĀKĻI PAŠREIZ APLŪKOJAMĀ GADĪJUMĀ

28. Pirmkārt, EDAU norāda, ka Komisijas 2005. gada 24. novembra paziņojumā atgādināts, ka "ne patvēruma pieprasījums, ne vīzas pieteikums nekādā veidā neparedz, ka līdz šim nevainīga persona veiks noziegumu vai terora aktu"⁽¹⁸⁾.
29. Priekšlikumi attiecas uz piekļuvi tādu fizisku personu datiem, kurus ne vien principā netur aizdomās par kāda nozieguma pastrādāšanu, bet kuriem turklāt vajadzīga pastiprināta aizsardzība, jo viņi bēg no vajāšanas. Šīs personas pieder īpaši neaizsargātai iedzīvotāju daļai, un viņu nedrošais stāvoklis ir jāņem vērā, izvērtējot ierosinātās rīcības nepieciešamību un samērību.
33. EDAU uzskata, ka šādam argumentam nav nekāda pamatojuma. Patvēruma meklētāju, kas nav saistīti ne ar kādiem noziegumiem, pirkstu nospiedumu sistemātiska glabāšana vienā datubāzē ar citiem pirkstu nospiedumiem, ko savākušas tiesībsardzības iestādes, – patvēruma meklētāju un/vai citu personu, ko tur aizdomās par noziegumiem vai kas sodīti, pirkstu nospiedumiem – pati par sevi rada nopietnas bažas saistībā ar mērķa ierobežojuma principu un datu apstrādes likumību. Tā vietā, lai izmantotu šo argumentu, Komisijai būtu jāapsver, vai šāda sistemātiska glabāšana atbilst ES tiesību aktiem par datu aizsardzību.

VII. PRIEKŠLIKUMA IESNIEGŠANAS LAIKS

34. Priekšlikumus Komisija ir pieņēmusi laikā, kad situācija mainās.

⁽¹⁷⁾ OV L 386, 29.12.2006., 89. lpp.

⁽¹⁸⁾ Paziņojums minēts šā atzinumā 9. punktā.

35. Pirmkārt, 2009. gada decembrī gaidāma Stokholmas programmas pieņemšana. Šajos mēnešos notiek intensīvas diskusijas par šīs daudzgadu programmas izstrādi brīvības, drošības un tiesiskuma jomā. Informācijas izmantošana un apmaiņa būs svarīgs jautājums Stokholmas programmā, ietverot Eiropas informācijas modeļa⁽¹⁹⁾ vai Eiropas informācijas pārvaldības stratēģijas⁽²⁰⁾ izstrādi. Šajā situācijā EDAU atbalsta līdzsvarotu pieeju, privātuma un datu aizsardzības garantijas iestrādājot informācijas sistēmās pēc iespējas agrākā stadijā. Ar Stokholmas programmu cieši saistītas ir Informācijas apmaiņas jautājumu *ad hoc* grupas darbības Padomē. Ļoti ticams, ka minētajās darbībās pievērsīsies aplūkojamo priekšlikumu tematikai.
36. Otrkārt, EDAU vērs uzmanību uz nepieciešamību apsvērt sekas, ko Lisabonas Līguma spēkā stāšanās radītu uz turpmākiem tiesību aktiem tiesībaizsardzības darbību jomā. Pirmkārt, sekas būtu tādas, ka turpmāk uz jebkuru šāda veida priekšlikumu attiektos parastā likumdošanas procedūra, tādējādi Padome un Eiropas Parlaments būtu iesaistīti vienādā mērā. Otrkārt, sekas būtu saistītas ar pīlāru struktūras atmešanu ES Līgumā. Lisabonas Līgumā varētu būt izvirzīta prasība, ka Komisijai jāiesniedz jauns priekšlikums, balstoties uz jaunu juridisko pamatu, iespējams pat – jāapvieno ierosinātā regula un ierosinātais lēmums vienā tiesību aktā, kas jebkurā gadījumā veicinātu juridisko skaidrību.
37. Treškārt, EDAU arī apšaubā nepieciešamību pieņemt šo priekšlikumu, izmantojot procedūru, kas nodalīta no vispārējās Eurodac regulas un Dublinas regulas pārstrādes, ko joprojām apspriež Parlamentā un Padomē. Pašreizējo priekšlikumu sekas būtu tādas, ka, kamēr nav pabeigtas fundamentālas diskusijas par Eurodac sistēmas pārveidi, sistēmas mērķis tiktu mainīts, kas nozīmētu arī papildu fundamentālas izmaiņas sistēmā. Konsekventāka rīcība būtu, ja šos priekšlikumus ietvertu vispārējā pārveidē⁽²¹⁾ vai atliktu līdz brīdim, kad būs pieņemtas pirmās izmaiņas.
38. Pašreizējais apstākļos labāk ir pagaidām atlikt priekšlikuma pieņemšanu, lai izvairītos no juridiskas neskaidrības. Komisija neuzstāj, ka priekšlikumi jāpieņem steidzamības kārtā, un arī citi apstākļi neliecina par steidzamību.

VIII. ATBILSTĪBA EIROPAS CILVĒKTIESĪBU KONVENCIJAS 8. PANTAM

39. Ierosinātās regulas paskaidrojuma raksts nepārprotami attiecas uz cilvēktiesību ievērošanu, cita starpā, ES Pamat-

tiesību Hartas 8. pantu par personas datu aizsardzību. Tajā paskaidrots, ka saskaņā ar Komisijas ieceri, lai nodrošinātu to, ka personas datu apstrāde tiesībaizsardzības nolūkos nenonāk pretrunā ar pamattiesībām uz personas datu aizsardzību, it īpaši nepieciešamību un samērīgumu, priekšlikumā izklāstīti stingri noteikumi.

40. EDAU šis Komisijas paziņojums nepārliecina. Viņš norāda, ka ir būtiski izvērtēt, vai priekšlikumi iztur likumības pārbaudi saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. pantu Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas interpretācijā. Priekšlikumiem būtu jāatbilst nepieciešamības un samērīguma principiem, ņemot vērā jau tagad pieejamos tiesību aktus. Komisijai tas būtu pārliecinoši jāpierāda vai nu priekšlikumā, vai paskaidrojuma rakstā. Nozīmīgākā lieta šajā ziņā ir *S. un Marper* pret Apvienoto Karalisti⁽²²⁾.
41. Ierosinātā lēmuma 6. apsvērumā ir norādīts, ka “jebkura šāda iejaukšanās jāveic saskaņā ar tiesību aktiem, kas jānoformulē pietiekami precīzi, lai fiziskas personas varētu pielāgot savu rīcību, un tai jāaizsargā fiziskas personas pret patvaļu un pietiekami skaidri jānorāda, kāds ir kompetentajām iestādēm piešķirto pilnvaru apjoms un to īstenošanas veids. Jebkura iejaukšanās demokrātiskā sabiedrībā ir nepieciešama, lai īstenotu likumīgas un samērīgas intereses, un tai jābūt samērīgai attiecībā pret nosprausto likumīgo mērķi.” Tomēr apsvērumos nav pamatots, kādēļ šis ierosinātais tiesību akts ir nepieciešams.
42. No stabili iedibinātās Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka demokrātiskā sabiedrībā iejaukšanos uzskata par nepieciešamu likumīga mērķa dēļ, kā noteikts Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. panta 2. punktā, ja to nosaka “spiedīga sabiedriska vajadzība” un it īpaši ja tā ir samērīga ar tās tiesisko mērķi, un ja valstu iestāžu minētie iemesli, ar kuriem to pamato, ir “atbilstīgi un pietiekami”⁽²³⁾. Valsts iestādes turklāt izmanto izvērtēšanas kritēriju, “kura pielaišanas pakāpe nav atkarīga tikai no likumīgā mērķa būtības, bet arī no traucējuma būtības”⁽²⁴⁾. Kritērija pielaišanas pakāpe būs šaurāka gadījumā, ja aplūkojamās tiesības ir būtiskas fiziskas personas iespējai praktiski īstenot dziļi personīgas vai būtiskas tiesības⁽²⁵⁾.

⁽¹⁹⁾ Formulējums, ko izmantojusi Komisija 2009. gada 10. jūnija paziņojumā, atsauce 8. zemsvītras piezīmē.

⁽²⁰⁾ Prezidentvalsts Zviedrijas izmantots formulējums.

⁽²¹⁾ Skatīt 4. punktu.

⁽²²⁾ Kopīgs pieteikums 30562/04 un 30566/04, *S. un Marper* pret Apvienoto Karalisti, 2008. gada 4. decembra spriedums, ECT *nyr.*

⁽²³⁾ Skatīt, cita starpā, *Gillow* pret Apvienoto Karalisti, 1986. gada 24. novembra spriedumu, sērija A, Nr. 109, § 55

⁽²⁴⁾ Skatīt spriedumu lietā *Leander* pret Zviedriju, 1987. gada 26. marts, sērija A, Nr. 116, § 59. Skatīt arī Eiropas Savienības Tiesas 2003. gada 20. maija spriedumu *Österreichischer Rundfunk* un citi, apvienotās lietas C-465/2000, C-138/01 un C-139/01, ECR [2003], I-4989. lpp., § 83.

⁽²⁵⁾ *Connors* pret Apvienoto Karalisti, 2004. gada 27. maija spriedums, Nr. 66746/01, § 82

43. Šajā sakarībā pirmkārt nepieciešams izvērtēt paredzamās personas datu apstrādes mērķi – vai mērķis ir skaidri definēts, un vai ir sniegti pierādījumi par tā nepieciešamību un samērīgumu? Būtu jāpierāda arī tas, ka paredzētā mērķa sasniegšanai nav pieejami nekādi citi līdzekļi, kas būtu saistīti ar mazāku iejaukšanos.
44. Priekšlikumā apgalvots, ka *Eurodac* sistēmas mērķis ir mainīts salīdzinājumā ar sākotnējo mērķi, kā izskaidrots ierosinātā lēmuma 6. apsvērumā⁽²⁶⁾. Tomēr vienkārša izmaiņa likumdošanas tekstā neradīs atbilstību Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. pantam. Var pat izvirzīt argumentu, ka likumdošanas izmaiņa nerada vispār nekādu mērķa izmaiņu. Datus arī turpmāk glabās *Eurodac* sistēmā vienīgi tādēļ, lai atvieglinātu Dublinas regulas piemērošanu. Vienīgi izņēmuma gadījumos, kā šajā atzinumā aplūkots iepriekš, dalībvalstu tiesībsardzības iestādēm piešķirs piekļuvi. Tādēļ priekšlikumi nemaina mērķi, bet tos jāuzlūko kā izņēmumus no mērķa ierobežojuma principa, kas ar zināmiem nosacījumiem ir pieļaujami saskaņā ar 13. pantu Direktīvā 95/46/EK. Tomēr *EDAU* nav pārlicināts, ka pašreiz aplūkojamā gadījumā minētie nosacījumi būtu izpildīti.
45. Šajā sakarībā *EDAU* uzsver, ka vienkārša mērķa maiņas pasludināšana likumdošanas priekšlikumā nepada ra to pieņemamu. Likumdošanas izmaiņa pati par sevi nemaina novērtējumu par to, vai priekšlikumi ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, vai tie ir samērīgi un citādā ziņā pieņemami saskaņā ar iepriekšējā punktā minētajiem nosacījumiem.
46. Komisijas ierosināto tiesību aktu agresīvā būtība ir acīmredzama. Turpretim to lietderība un nepieciešamība priekšlikumos nebūt nav pierādīta. Nepieciešamība būtu jāpierāda, nodemonstrējot būtiskas liecības par to, ka pastāv saikne starp patvēruma lūgumu iesniedzējiem un terorismu un/vai smagiem noziegumiem. Tas priekšlikumos nav izdarīts. Ir tiesa, ka aizdomās turamas personas var būt ieceļojušas ES teritorijā, iesniedzot fiktīvus patvēruma lūgumus. Tomēr fakts, ka šāds scenārijs ir iespējams, nenozīmē, ka tā ir vispārēja parādība, kas attaisnotu tiesību aktu pieņemšanu.
47. Turklāt pašreizējos apstākļos īpašas bažas izraisa iespēja, ka varētu tikt uzspiesta kauna zīme, kas izriet no fakta, ka lūgumu iesniedzēji, kas nav notiesāti par jebkādu noziegumu un kam ir tiesības un nevainības prezumpciju, tiek *a priori* uzlūkoti kā aizdomās turamie⁽²⁷⁾. Šajā sakarībā Eiropas Cilvēktiesību tiesa ņem vērā, ka saskaņā ar konvenciju jebkuras personas tiesības tikt uzskatītai par nevainīgu

ietver vispārēju noteikumu, ka nedrīkst apšaubīt personas nevainību pēc tam, kad minētā persona ir attaisnota⁽²⁸⁾.

48. Turklāt *EDAU* uzskata, ka iespējamais arguments, ka tiesībsardzības iestāžu tieša piekļuve *Eurodac* būtu ērta, viegla un ātra, nav pietiekams, lai priekšlikums izturētu nepieciešamības pārbaudi. Nepieciešamības pierādījumu nevar pamatot vienkārši ar piekļuves lietderību, pat ņemot vērā stingrus datu aizsardzības drošības līdzekļus. Īsumā sakot, *EDAU* ir lielas šaubas par to, vai priekšlikumi ir likumīgi saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. pantu.

IX. DAŽI KOMENTĀRI PAR BŪTĪBU

49. Vienīgi kā "*obiter dictum*" *EDAU* ierosina iekļaut precīzu norādi ierosinātās regulas 2.a pantā vai kā alternatīvu – pievienot ierosinātajā lēmumā, ka piekļuvi *Eurodac* var piešķirt tiesībsardzības iestādēm, ja tām ir pamatots iemesls uzskatīt, ka aizdomās turētais ir iesniedzis patvēruma lūgumu iepriekš. Tas ir ierosināts paskaidrojuma rakstā, bet nav iekļauts pašā priekšlikuma tekstā. *EDAU* uzskata, ka šāds drošības līdzeklis dotu būtisku papildu labumu. Tomēr šis ierosinājums pats par sevi vēl nenozīmē, ka *EDAU* piekrīt principam par tiesībsardzības iestāžu piekļuvi *Eurodac*. Tas būtu jāuztver kā atsevišķs ieteikums.
50. *EDAU* arī norāda, ka stingri kritēriji izraudzīto iestāžu piekļuvei *Eurodac*⁽²⁹⁾ neattiecas uz Eiropola piekļuvi *Eurodac* datiem. Eiropola pieprasījumi veikt salīdzināšanu ir atļaujami konkrētu analīžu vai vispārēju un stratēģisku analīžu veikšanai. *EDAU* izvirza jautājumu par to, kādā veidā plašākas Eiropolam piešķirtas iespējas varētu atbilst Komisijas sniegtajam pamatojumam, proti, ka piekļuve ir nepieciešama vienīgi konkrētos gadījumos, īpašos apstākļos un saskaņā ar stingriem nosacījumiem.

X. NOBEIGUMS

51. *EDAU* ir nopietnas bažas par to, vai minētie priekšlikumi ir likumīgi un vai, pamatojoties uz minētajiem priekšlikumiem, būtu jāpieņem tiesību akti. Šīs šaubas balstās uz apsvērumiem, kas izklāstīti šajā atzinumā un kurus var apkopot šādi.
52. *EDAU* vēlas uzsvērt, ka labāka informācijas apmaiņa ir būtisks Eiropas Savienības politikas mērķis. Valdībām ir vajadzīgi atbilstīgi instrumenti, lai garantētu pilsoņu drošību, tomēr mūsu Eiropas sabiedrībā tām ir pilnībā jāievēro pilsoņu pamattiesības. ES likumdevēju uzdevums ir nodrošināt šo līdzsvaru.

⁽²⁶⁾ Skatīt šā atzinuma 8. punktu.

⁽²⁷⁾ S un *Marper*.

⁽²⁸⁾ *Asan Rushiti* pret Austriju, nr. 28389/95, § 31, 2000. gada 21. marts, ar turpmākām atsaucēm, 33 EHRR 56.

⁽²⁹⁾ Ierosinātā lēmuma 7. pants; skatīt šā atzinuma 6. punktu.

53. Pasākumus, kas paredzēti cīņai pret terora aktiem un citiem smagiem noziegumiem var uzskatīt par likumīgu pamatu, lai ļautu apstrādāt personas datus ar noteikumu, ka iejaušanās nepieciešamība jāpamato ar skaidriem un nenoliedzamiem elementiem un jāpierāda apstrādes samērīgums. Tas ir vēl jo svarīgāk tādēļ, ka priekšlikumi attiecas uz neaizsargātu personu grupu, kam vajadzīga pastiprināta aizsardzība, jo viņi bēg no vajāšanas. Viņu neaizsargātais stāvoklis jāņem vērā, izvērtējot ierosinātās darbības nepieciešamību un samērīgumu. EDAU norāda arī uz iespēju, ka varētu tikt uzspiesta kauna zīme.
54. EDAU ierosina izvērtēt priekšlikumu likumību saistībā ar plašāku mērogu, proti:
- tendenci piešķirt tiesībaizsardzības iestādēm piekļuvi tādu fizisku personu datiem, kuras netiek turētas aizdomās par kādu noziegumu, turklāt ja dati savākti citiem mērķiem;
  - katrā atsevišķā gadījumā jāizvērtē katrs šāda veida priekšlikums un vajadzīgs saskaņots, visaptverošs un nākotnē vērsts redzējums šajā lietā, vēlams – saistībā ar Stokholmas programmu;
  - vispirms jāīsteno un jāizvērtē citi jauni ES tiesību akti, kas dod iespēju dalībvalstij piekļūt citā dalībvalstī pieejamiem pirkstu nospiedumiem un citiem tiesībaizsardzības datiem;
- d) priekšlikuma steidzamība saistībā ar mainīgo juridisko un politisko vidi.
55. Saistībā ar priekšlikumu atbilstību Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. pantam EDAU apšaubā sistēmas mērķa maiņu un uzsver, ka tas vien, ka likumdošanas priekšlikumā pasludināta šāda mērķa maiņa, vēl nenozīmē, ka maiņa faktiski ir notikusi. Turklāt likumdošanas maiņa pati par sevi nemaina vērtējumu par to, vai priekšlikumi ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, vai tie ir samērīgi un citādā ziņā pieņemami, it īpaši ņemot vērā mērķa ierobežojuma noteikumus, kas izklāstīti Direktīvā 95/46/EK.
56. EDAU uzsver, ka nepieciešamība būtu jāpierāda, nodemonstrējot būtiskas liecības par to, ka pastāv saikne starp patvēruma lūgumu iesniedzējiem un terorismu un/vai smagiem noziegumiem. Tas priekšlikumos nav izdarīts.
57. Visbeidzot EDAU pauž gandarījumu par to, ka viņam lūdz atzinumu, un iesaka uz šo atzinumu atsaukties priekšlikuma apsvērumos, kā tas līdzīgi darīts vairākos citos tiesību aktos, par kuriem saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 45/2001 ir lūgts EDAU atzinums. Viņš sniedz arī dažus komentārus par priekšlikumu būtību.

Briselē, 2009. gada 7. oktobrī

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs
Peter HUSTINX